

Autoreferat

1. Imię i Nazwisko: Katarzyna Ożańska-Ponikwia

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2011- stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa stosowanego (Wydział Językoznawstwa Stosowanego i Komunikacji, Birkbeck College, Uniwersytet Londyński) na podstawie rozprawy *Emotions from a bilingual point of view. Perception and expression of emotions in the L1 and L2* napisanej pod kierunkiem prof. Jean-Marca Dewaele.

2004- tytuł magistra filologii angielskiej (Wydział Filologiczny, Uniwersytet Opolski) na podstawie pracy *Relationship between Personality Traits of Extraversion-Introversion and English Speaking Proficiency* napisanej pod kierunkiem prof. UO, dr hab. Ewy Piechurskiej-Kuciel.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.

2011 – obecnie*	Adiunkt w Katedrze Anglistyki Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej
2012 – 2014*	Wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego (godziny zleczone)
2011 – 2013	Wykładowca Wyższej Szkoły Lingwistycznej w Częstochowie (godziny zleczone)
2011 – 2013	Wykładowca Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej (godziny zleczone)
2005 – 2011*	Doktorant, Birkbeck College, Uniwersytet Londyński

* W latach 2007-2008 oraz 2013-2014 korzystałam z urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego liczących w sumie 23 miesiące.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

Rola osobowości i inteligencji emocjonalnej w posługiwaniu się językiem obcym oraz jego przyswajaniu

Jest to powiązany tematycznie cykl składający się z monografii naukowej, jednego artykułu opublikowanego w czasopiśmie z listy ministerialnej A oraz trzech rozdziałów w książkach opublikowanych w wydawnictwach zagranicznych, które ukazały się w latach 2012-2018.

b) publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego (z podziałem na kategorie):

- Publikacja w czasopiśmie naukowym wymienionym w części A wykazu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego:

1. Ożańska-Ponikwia, K. (2012). What has personality and emotional intelligence to do with 'feeling different' while using a foreign language? *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 15 (2), str. 217-234. [WoS i ERIH; IF: 1.765; 35pkt.; IF w 2012 r.: 0.712]

- Rozdziały w monografiach naukowych:

2. Ożańska-Ponikwia, K. & Dewaele, J.M. (2012). Personality and L2 use: The advantage of being openminded and self-confident in an immigrant context. *EUROSLA Yearbook* 12, str. 112-134.

Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu wstępnej koncepcji, zaplanowaniu i przeprowadzeniu badania, analizie wyników oraz napisaniu wstępnej wersji rozdziału. Mój udział procentowy szacuję na 70%.

3. Ożańska-Ponikwia, K. (2016). Personality, Emotional Intelligence and L2 use in an immigrant and non-immigrant context. [w] D. Gabryś-Barker i D. Gałajda (red.) *Positive psychology perspectives on foreign language learning and teaching*. Heidelberg: Springer, str. 175-191.

4. Ożańska-Ponikwia, K. (2017). Extraverts and Introverts in the EFL classroom setting. [w] E. Piechurska-Kuciel, E. Szymańska-Czaplak i M. Szyszka (red.) *At the Crossroads: Challenges of Foreign Language Learning*. Heidelberg: Springer, str. 93-106.

- Monografia:

5. Ożańska-Ponikwia, K. (2018). *Personality and Emotional Intelligence in Second Language Learning*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, str. 162. ISBN: 978-1-5275-0915-3. Recenzenci wydawniczy: prof. Jean-Marc Dewaele (Birkbeck College, Uniwersytet Londyński) oraz prof. Mirosław Pawlak (Uniwersytet Adama Mickiewicza).

c) omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Wielu badaczy (Kinginger, 2008; MacIntyre, Clément, Dörnyei & Noels, 1998; Regan, Howard & Lemée, 2009) zauważyło, że niektórzy użytkownicy języka drugiego niechętnie posługują się językiem obcym, podczas gdy inni poszukują możliwości do komunikowania się w tym języku. Podobna sytuacja tyczy się samego procesu przyswajania języka drugiego. Nauczyciele języków obcych często obserwują, że niektóre osoby uczą się języków z większą łatwością niż inne (Dewaele, 2009). Jednocześnie, czynniki mogące mieć potencjalny wpływ zarówno na naukę języka obcego, jak i częstotliwość jego użycia nie zostały jednoznacznie zdefiniowane, gdyż sam proces przyswajania języka obcego oraz komunikacji w języku obcym jest uwarunkowany przez szereg różnych zmiennych. Wśród nich można wymienić aspekty psychologiczne, językowe, społeczne, sytuacyjne, jak również różnice indywidualne takie jak osobowość, motywacja, style uczenia się, samoocena, uzdolnienia językowe, gotowość komunikacyjna (z ang. willingness to communicate), czy też lęk (z ang. anxiety) (MacIntyre, 2007; MacIntyre, Clément, Dörnyei & Noels, 1998). Pomimo zaawansowania badań nad wpływem wspomnianych powyżej czynników na rozwój językowy, wiele pytań z tej dziedziny wciąż pozostaje otwartych. Szczególnie godną zainteresowania wydaje się być nie w pełni zbadana dotąd rola osobowości w procesie przyswajania języka obcego (Dewaele & Furnham, 1999). Dörnyei i Ryan (2015) zauważyli, że choć właściwie każdy, kto kiedykolwiek uczył lub uczył się języka obcego może potwierdzić, że osobowość ma decydujący wpływ na proces uczenia się języka obcego, stosunkowo niewiele badań przyczyniło się do wyjaśnienia ich potencjalnego związku. Jeżeli chodzi o inteligencję emocjonalną (EI), która dotyczy zdolności rozpoznawania, przetwarzania i wykorzystywania przez nas procesów emocjonalnych w celu skutecznego radzenia sobie w życiu (Maczak & Knopp, 2013), nie przeprowadzono prawie żadnych badań nad jej potencjalnym wpływem na różne aspekty związane z użyciem języka obcego jak i jego nauki. Dlatego też celem publikacji wchodzących w skład dzieła było podjęcie próby zbadania roli osobowości i inteligencji emocjonalnej w procesie posługiwania się językiem drugim, jak i jego przyswajania. Warto dodać, że prezentowane poniżej publikacje, wchodzące w skład osiągnięcia naukowego, są pierwszym tak szeroko zakrojonym studium, którego integralną częścią jest pomijana dotychczas inteligencja emocjonalna. Oryginalność prezentowanych poniżej badań polega nie tylko na uwzględnieniu roli osobowości i inteligencji emocjonalnej w procesie przyswajania języka obcego oraz jego użycia, ale również na zbadaniu jej wpływu na wspomniane powyżej procesy w różnych kontekstach tj. w kontekście klasy szkolnej, jak i w kontekście imigracyjnym. Dzięki tej wielowątkowej analizie prowadzonej z różnych perspektyw uzyskano bardziej spójny obraz badanego zjawiska, co jednocześnie pozwoliło na wykazanie, że choć sam wpływ osobowości i inteligencji emocjonalnej na przyswajanie i posługiwanie się językiem obcym jest niekwestionowany, w dużej mierze zależy on od kontekstu w którym dany język jest używany.

Na osiągnięcie naukowe zatytułowane *Rola osobowości i inteligencji emocjonalnej w posługiwaniu się językiem obcym oraz jego przyswajaniu* składa się pięć powiązanych tematycznie publikacji, w tym jedna monografia autorska. Zainteresowanie badawcze

habilitantki tą tematyką rozpoczęło się w 2012 roku od badania zmian w postrzeganiu własnego zachowania podczas mówienia w języku obcym (z ang. feeling different) oraz częstotliwości jego użycia wśród osób mieszkających w krajach anglojęzycznych i stopniowo ewoluowało w kierunku przyswajania języka obcego w kontekście klasy szkolnej. W związku z powyższym, publikacje analizujące wyżej wspomniane procesy będą przedstawione w sposób chronologiczny, najpierw skupiając się na bardziej naturalnym użyciu języka drugiego, tj. w kontekście imigracyjnym, by następnie skupić się na kontekście bardziej kontrolowanym i usystematyzowanym, tj. kontekście klasy szkolnej. Konsekwentnie, pierwsze dwie z omówionych poniżej publikacji przedstawiają badania dotyczące roli osobowości i inteligencji emocjonalnej w posługiwaniu się językiem obcym w kontekście imigracyjnym, kolejna publikacja prezentuje porównanie wpływu wspomnianych cech osobowościowych w obu kontekstach, podczas gdy ostatnie dwie pozycje opisują badania empiryczne koncentrujące się wyłącznie na kontekście klasy szkolnej.

Artykuł *What has personality and emotional intelligence to do with 'Feeling different' while using a foreign language?* bada to zagadnienie z punktu widzenia osób posługujących się językiem angielskim na co dzień i zamieszkujących takie kraje anglojęzyczne jak Irlandia czy Anglia. Autorka artykułu skoncentrowała się tu głównie na odczuciach towarzyszących mówieniu w języku drugim, gdyż wcześniejsze publikacje (Panayiotou, 2004; Pavlenko, 2006; Wilson, 2008) sugerowały, że większość z badanych odczuwa pewne zmiany dotyczące zachowania czy osobowości podczas używania języka obcego. Wcześniejsza literatura (Hoffman 1998; Hull 1990; Koven 1998; Panayiotou, 2004; Pavlenko, 2006; Ramirez-Esparza i wsp., 2006; Wierzbicka, 1992) zwraca również uwagę na fakt, że osoby dwujęzyczne mogą wykazywać różne zachowania werbalne konwersując w różnych językach jak i mogą być postrzegane inaczej przez swoich rozmówców, w zależności od języka, którego używają w określonym kontekście. Dla wspomnianych osób dwujęzycznych, oba języki mogą być powiązane z innymi repertuarami językowymi, ramami kulturowymi jak i poziomami biegłości i emocjonalności, stąd możliwe jest zaobserwowanie widocznych różnic podczas posługiwania się oboma językami, które szczególnie uwidaczniają się w mowie ciała, mimice czy intonacji jak i w samym zachowaniu badanych (Pavlenko 2006, str. 27). Z kolei analiza kwestionariuszy przeprowadzona przez Dewaele i Pavlenko (2001-2003) pokazała, że aż 65% z 1039 badanych zasygnalizowało fakt, że zawsze odczuwają pewną zmianę towarzyszącą konwersacji w języku drugim. Pozostali z ankietowanych stwierdzili, że odczuwają ją czasami (9%) i tylko 26% stwierdziło, że nie odczuwa żadnej zmiany podczas komunikacji w języku drugim. Wilson (2008) zbadała obserwowalne zmiany w odczuciach i zachowaniu (z ang. feeling different) w odniesieniu do osobowości badanych i odkryła, że szereg zmiennych, w tym osobowość, mogą wpływać na to jak osoby dwujęzyczne postrzegają siebie podczas mówienia w obu językach. Natomiast wyniki badania habilitantki przyczyniły się do znacznie szerszego spojrzenia na opisywane zagadnienie, gdyż implikują, że zarówno czynniki osobowości takie jak Ekstrawersja, Ugodowość czy Otwartość jak i czynniki inteligencji emocjonalnej (EI) takie jak Wyrażanie emocji, Empatia, Świadomość społeczna, Percepcja emocji, Zarządzanie emocjami, oraz Emocjonalność wpływają na odczuwalne zmiany podczas używania języka drugiego (wśród badanych nie było osoby dla której oba języki byłyby językami pierwszymi). Na podstawie tychże wyników można więc spekulować, że to czy ludzie czują się inaczej podczas używania języka obcego może być

związane przede wszystkim z umiejętnością zauważenia wszelkich zmian zachodzących podczas tego procesu. Sam fakt, że cechy EI takie jak Percepcja / Ekspresja / Zarządzanie emocjami, Emocjonalność, Empatia czy Świadomość społeczna wpływają na postrzeganie zmian w zachowaniu podczas konwersacji w języku obcym może sugerować, że ludzie bardziej świadomie i emocjonalnie są w stanie szybciej zauważyć subtelne zmiany w swoim zachowaniu zachodzące podczas komunikowania się w języku drugim.

Kolejny artykuł, *Personality and L2 use: The advantage of being openminded and self-confident in an immigrant context*, prezentuje potencjalny związek pomiędzy osobowością i inteligencją emocjonalną a samooceną biegłości w języku obcym jak i częstością jego użycia na grupie 102 Polaków mieszkających w krajach anglojęzycznych i posługujących się językiem angielskim na co dzień. W odróżnieniu od poprzedniego artykułu, ten skupia się wyłącznie na potencjalnych czynnikach osobowości mających wpływ na częstotliwość użycia języka obcego w kontekście naturalnym, za który można uznać zanurzenie w języku obcym i jego kulturze, jak również ich związku z samooceną biegłości językowej badanych. Przegląd literatury zaprezentowany w tym badaniu wskazuje, że takie czynniki osobowości jak Ekstrawersja, Sumiennosc, Ugodowosc, Otwartosc czy Stabilnosc emocjonalna jak i Empatia, będąca czynnikiem inteligencji emocjonalnej, mogą mieć wpływ na różne aspekty związane z przyswajaniem oraz użyciem języka obcego. MacIntyre i Charos (1996) sugerują wręcz, że osobowość poprzez wpływ na nasze nastawienie do nauki języka, samoocenę umiejętności w języku obcym, motywację czy gotowość komunikacyjną jest pośrednio związana z procesem przyswajania języka obcego jak i jego użyciem. Wyniki niniejszego badania dowodzą, że założenia te mają również zastosowanie w kontekście imigracyjnym. Analiza statystyczna wykazała, że istnieje korelacja pomiędzy Ekstrawersją i Otwartością a częstością użycia języka obcego. Osoby, które zaraportowały częste użycie języka drugiego uzyskały wyższy wynik w teście psychologicznym w odniesieniu do Ekstrawersji i Otwartości. Jednocześnie, analiza regresji dowiodła, że jedynie Otwartość jest zmienną, na podstawie której można przewidzieć częstość użycia języka drugiego. Można zatem spekulować, że osoby otwarte na nowe doświadczenia, przyjazne i chętnie nawiązujące kontakty społeczne będą częściej i bardziej aktywnie poszukiwać sposobności do użycia języka obcego. Jeżeli chodzi o inteligencję emocjonalną, analiza korelacji wskazała na kilka jej czynników, które mogą mieć znaczący wpływ na częstotliwość użycia języka drugiego. W grupie wspomnianych czynników EI znalazły się: Samoocena, Łatwość adaptacji, Dobrostan, Zarządzanie stresem oraz globalny czynnik Inteligencji emocjonalnej. Jednak analiza regresji wskazała, że jedynie Samoocena jest najlepszym predyktorem częstości użycia języka obcego. Dlatego też osoby, które częściej i bardziej aktywnie poszukują okazji podczas których mogą komunikować się z użyciem języka drugiego mają wysoką samoocenę. Kolejna analiza statystyczna wykazała natomiast, że samoocena biegłości w języku obcym jest powiązana z takimi czynnikami osobowościowymi jak Ugodowosc i Otwartosc oraz jednym czynnikiem inteligencji emocjonalnej tj. Empatią. Jednakże, po raz kolejny, analiza regresji wskazała tylko na Otwartosc jako najlepszy predyktor tejże samooceny. Podsumowując całościową analizę danych wysnuto wniosek, że Otwartosc jest najlepszym predyktorem zarówno częstości użycia języka obcego, jak i samooceny biegłości w tym języku oraz najważniejszym czynnikiem osobowości mającym związek z czynnikami indywidualnymi wpływającymi zarówno na rozwój w języku obcym, jak i jego częste użycie wśród badanych

osób zamieszkujących kraje anglojęzyczne.

Oba opisane powyżej artykuły należą do najczęściej cytowanych publikacji habilitantki. Pierwszy z nich, *What has personality and emotional intelligence to do with 'Feeling different' while using a foreign language?*, był cytowany 12 razy zgodnie z danymi pochodzącymi z Web of Science oraz 38 razy według Google Scholar Citations. Drugi, *Personality and L2 use: The advantage of being openminded and self-confident in an immigrant context*, którego jestem współautorem, był cytowany 31 razy według Google Scholar Citations (brak danych dotyczących WoS). Jednocześnie, należy nadmienić, że obie wspomniane publikacje były jednymi z pierwszych, które uwzględniły inteligencję emocjonalną jako czynnik mogący mieć wpływ na odczucia związane z posługiwaniem się językiem obcym jak i częstotliwość jego użycia w kontekście imigracyjnym.

Trzeci artykuł wchodzący w skład osiągnięcia naukowego to *Personality, Emotional Intelligence and L2 use in an immigrant and non-immigrant context*. Skupia się on, podobnie jak artykuł opisany powyżej, na wpływie osobowości i inteligencji emocjonalnej na posługiwanie się językiem drugim. Jednakże tym razem celem badania jest porównanie grupy osób dwujęzycznych żyjących w krajach anglojęzycznych z osobami dwujęzycznymi, które nigdy nie były zanurzone w języku i kulturze kraju, w którym język drugi, w tym wypadku język angielski, jest językiem ojczystym. Skupiając się na komunikacji w języku obcym nie można nie wspomnieć o gotowości komunikacyjnej (z ang. willingness to communicate), która jest kształtowana poprzez uwarunkowania społeczne oraz interakcje pomiędzy osobami z różnych grup językowych i pod pewnymi względami odzwierciedla sukces uczniów w zakresie nauki języków (MacIntyre, 2007, str. 4), gdyż łączy się ona bezpośrednio z czynnikami psychologicznymi mającymi wpływ na użycie języka obcego. U podstawy gotowości komunikacyjnej są dwa szerokie spektra wpływów: klimat panujący w danej grupie oraz osobowość. Pomimo wielu czynników (społecznych, edukacyjnych, językowych i psychologicznych) wymienianych jako mające wpływ na częstość użycia języka obcego (Dewaele, 2011, 2012; Kinginger, 2008; MacIntyre i wsp., 1998, 2007; Ożańska-Ponikwia, 2013; Ożańska-Ponikwia & Dewaele, 2012; Regan i wsp., 2009), habilitantka chciała skupić się wyłącznie na możliwym związku między cechami osobowości i inteligencji emocjonalnej a użyciem języka drugiego w kontekście imigracyjnym oraz nieimigracyjnym, próbując zbadać, czy te same czynniki będą wpływać na częstotliwość użycia języka drugiego w obu wspomnianych przypadkach. Wyniki analizy statystycznej wykazały, że w obu badanych kontekstach komunikacyjnych częstotliwość użycia języka drugiego była związane z tymi samymi cechami osobowości i EI jak Otwartość i Empatia. Otwartość odzwierciedla stopień intelektualnej ciekawości, kreatywności i preferencji w stosunku to nowości i różnorodności. Dlatego można spekulować, że badani, którzy są otwarci na nowe doświadczenia oraz osoby, które są w stanie przyjąć czyjąś perspektywę (Empatia) będą aktywnie poszukiwać sytuacji, w których można posługiwać się językiem obcym bez względu na fakt, czy są zanurzone w języku obcym i jego kulturze, czy nie. Jednak należy nadmienić, że w kontekście imigracyjnym korelacja ta była znacznie silniejsza co może sugerować, że cechy te uwydatniają się bardziej w momencie zanurzenia w kulturze języka drugiego. Inną ważną rzeczą, o której należy wspomnieć jest fakt, że w obu kontekstach komunikacyjnych występuje wiele czynników inteligencji emocjonalnej, które pełnią znaczącą rolę w posługiwaniu się językiem obcym. I tak, Wyrażanie emocji i Emocjonalność korelowały z

częstością użycia języka drugiego w grupie osób zamieszkujących kraje anglojęzyczne. Natomiast, Stabilność emocjonalna oraz Regulacja emocji korelowały z częstością użycia języka obcego w grupie nigdy nie zamieszkującej krajów, w których j. angielski jest językiem powszechnie używanym. Można więc wnioskować, że ludzie którzy są zdolni do komunikowania swoich uczuć innym (Wyrażenie emocji) oraz umieją postrzegać i wyrażać emocje oraz wykorzystywać te umiejętności do budowania i podtrzymywania bliskich relacji (Emocjonalność) są osobami, które posługują się językiem drugim znacznie częściej w kontekście imigracyjnym. Z drugiej strony, badani którzy mają stabilną i spokojną osobowość (Stabilność emocjonalna) oraz ci, którzy są w stanie kontrolować własne emocje (Regulacja emocji) częściej posługują się językiem obcym w kontekście nieimigracyjnym. Adaptacja (kontekst imigracyjny) i Asertywność (kontekst nieimigracyjny) były również związane ze stopniem użycia języka drugiego. Można więc spekulować, że ci imigranci, którzy są elastyczni i chętni do przystosowania się do nowych warunków (Adaptacja) częściej posługują się językiem drugim. Z kolei w środowisku nieimigracyjnym częste posługiwanie się językiem drugim było skorelowane z wysokim poziomem asertywności. Wyniki badania jasno wskazują, że kontekst użycia języka obcego może różnicować czynniki osobowości mające na niego wpływ. Niezwykle interesujący jest fakt, że mimo występowania wyżej wspomnianych cech mających wpływ na częstość posługiwania się językiem obcym w obu kontekstach, istnieją też zgoła inne cechy osobowości, które uwydatniają się w zależności od kontekstu użycia języka drugiego. Podsumowując, można stwierdzić, że wpływ osobowości i inteligencji emocjonalnej na posługiwanie się językiem obcym jest w znacznym stopniu uzależniony od czynników sytuacyjnych i samego kontekstu jego użycia.

Kolejna publikacja, *Extraverts and Introverts in the EFL classroom setting*, skupia się na przyswajaniu i użyciu języka drugiego wyłącznie w kontekście klasy szkolnej. Literatura opisująca potencjalny wpływ Ekstrawersji na akwizycję języka drugiego wskazuje na dwie główne hipotezy (Ellis, 1994, str. 520). Pierwsza z nich mówi, że ekstrawertyczni uczniowie, dzięki swojej towarzyskości, będą chętniej angażować się w pracę grupową, będą bardziej skłonni do rozmowy, będą chętniej szukać jak i korzystać z możliwości posługiwania się językiem drugim zarówno w klasie, jak i poza nią, a w rezultacie uzyskają wyższe wyniki w zdobywaniu podstawowych umiejętności komunikacji interpersonalnej w porównaniu do introwertyków. Druga hipoteza mówi, że to właśnie introwertyczni uczniowie, dzięki swoim predyspozycjom takim jak uważność, dokładność, i wytrwałość lepiej będą rozwijać umiejętności kognitywne i uzyskają lepsze wyniki w przyswajaniu języka obcego niż ekstrawertycy. Habilitantka założyła, że opisane powyżej hipotezy powinny mieć odzwierciedlenie również w preferencjach uczniów dotyczących przyswajanych umiejętności i systemów języka. Należy jednak pamiętać, że powiązania między Ekstrawersją a przyswajaniem języka obcego zależą od rodzaju użytego materiału językowego. W momencie gdy Ekstrawersja była korelowana z wynikami z testów pisemnych, wyniki prawie nigdy nie były pozytywne (Dewaele & Furnham, 1999), natomiast w momencie gdy brano pod uwagę mówienie w języku obcym, wpływ Ekstrawersji został jasno stwierdzony (Dewaele i Furnham, 1999, 2000; MacIntyre i Charos, 1996; Wakamoto, 2000, 2009). W związku z powyższym, habilitantka postanowiła zbadać potencjalny wpływ Ekstrawersji zarówno na preferencje badanych co do nauki poszczególnych umiejętności i systemów języka, użycia języka drugiego jak i ocen jakie uzyskali na zajęciach z języka angielskiego. Wspomniane

badanie zostało przeprowadzone na grupie 115 polskich uczniów szkół średnich przygotowujących się do egzaminu dojrzałości. Informacja ta jest o tyle ważna, że wyniki analizy statystycznej wskazały na korelacje Ekstrawersji z uzyskanymi ocenami z języka angielskiego tylko w momencie gdy podczas lekcji duży nacisk kładziono na mówienie w języku drugim. W sytuacji, gdy częściej ćwiczono inne umiejętności wspomniana powyżej korelacja nie została odnotowana. Analiza statystyczna ponadto wykazała, że ekstrawertycy najchętniej uczą się wymowy czy ćwiczą mówienie podczas zajęć z języka angielskiego oraz częściej używają języka obcego zarówno w szkole jak i poza nią. Są również bardziej aktywni podczas lekcji języka obcego. Wspomniane wyniki pokrywają się w całości z wcześniejszymi wynikami badań (Dewaele i Furnham, 1999, 2000; MacIntyre i Charos, 1996; Van Deale, 2005; Wakamoto, 2000, 2009) stwierdzającymi, że ekstrawertycy, którzy wydają się być bardziej towarzyscy, chętniej angażują się w rozmowy w języku obcym zarówno w podczas zajęć szkolnych, jak i poza nimi, co z kolei może mieć przełożenie na ich oceny z języka obcego, ale wyłącznie w momencie, gdy umiejętność mówienia jest częściej ćwiczona i oceniana podczas zajęć.

Opisane powyżej wyniki badań były bezpośrednią inspiracją do przeprowadzenia szerszej analizy skupiającej się na roli osobowości, ale też inteligencji emocjonalnej w procesie przyswajania języka obcego. Wyniki tej analizy zostały opublikowane w monografii zatytułowanej *Personality and Emotional Intelligence in Second Language Learning*. Główny cel monografii był dwójaki. Po pierwsze, habilitantka chciała przedstawić aktualny przegląd badań w zakresie osobowości i inteligencji emocjonalnej w kontekście akwizycji języka drugiego jak i jego użycia. Po drugie, miała na celu przedstawienie wyników przeprowadzonego przez siebie badania ilościowego i jakościowego skupiającego się na możliwym wpływie wspomnianych wcześniej zmiennych na proces uczenia się języka drugiego. Uważa się, że uwzględnienie takich cech osobowości "Wielkiej Piątki" (Costa i McCrae, 1992a) jak Ekstrawersja, Otwartość na doświadczenie, Ugodowość, Sumienność i Neurotyzm, ale także czynników inteligencji emocjonalnej (Petrides i Furnham, 2001) podczas badania różnych aspektów nabywania języka drugiego może być pomocne w zrozumieniu skomplikowanego procesu, jakim jest uczenie się języka obcego. W związku z powyższym zaplanowano wielowymiarowe badanie biorące pod uwagę wyniki z egzaminu maturalnego w języku angielskim mierzącego biegłość w języku drugim zarówno w formie pisemnej jak i ustnej, jak i preferencji badanych związanych z nabywaniem umiejętności słuchania, pisania, czytania, mówienia, a także takich podsystemów języka, jak gramatyka, wymowa, słownictwo i pisownia w kontekście osobowości i inteligencji emocjonalnej. Jednocześnie, należy nadmienić, że jest to jedno z nielicznych badań empirycznych, które uwzględnia inteligencję emocjonalną jako potencjalną zmienną mogącą wpływać na proces uczenia się i posługiwania językiem obcym.

Wspomniana książka składa się z sześciu rozdziałów. Rozdział pierwszy koncentruje się przede wszystkim na zdefiniowaniu modelu osobowości i inteligencji emocjonalnej. Wprowadza także krótki przegląd struktur osobowości według różnych teorii i modeli, takich jak "Wielka trójka" Eysencka (1979, 1990), "Wielka Piątka" (Costa i McCrae, 1989, 1992a, 1992b), a także model Inteligencji emocjonalnej (TEI) autorstwa Petridesa i Furnhama (2001). Po krótkim przeglądzie modeli, przedstawiono szczegółowy opis inwentarza osobowości NEO-FFI autorstwa Costy i McCrae (1992a) oraz kwestionariusza

Inteligencji emocjonalnej (TEIQue) autorstwa Petridesa i Furnhama (2001), których użyto w niniejszym badaniu.

Rozdział drugi prezentuje analizę cech osobowości i EI w odniesieniu do różnych aspektów uczenia się języka, zaczynając od usystematyzowanego kontekstu klasy szkolnej i stopniowo przechodząc do omówienia ich w odniesieniu do kontekstu mobilności akademickiej oraz kontekstu imigracyjnego. Przedstawione publikacje nie tylko badały cechy osobowościowe oraz inteligencję emocjonalną w wielu kontekstach użycia języka obcego ale również skupiały się na różnorodnych zagadnieniach związanych z jego użyciem i akwizycją. Przegląd literatury jasno wskazuje, że osobowość może mieć wpływ zarówno na proces akwizycji języka obcego jak i jego użycie. Jednakże, wpływ ten jest zazwyczaj ściśle zależny od kontekstu w jakim dany język jest przyswajany i używany.

Rozdział trzeci przedstawia metodologię badania, skupiając się na pytaniach badawczych, opisie jego uczestników jak i użytych narzędzi. Badanie przeprowadzone na potrzeby monografii miało za zadanie analizę roli takich czynników jak cechy osobowości i inteligencji emocjonalnej podczas procesu uczenia się i posługiwania językiem obcym. Zastosowanie zarówno jakościowych jak i ilościowych metod gromadzenia danych było podyktowane dominującymi trendami w badaniach z zakresu lingwistyki stosowanej, które pokazują, że połączenie obu perspektyw pozwala na większą różnorodność zebranych danych a tym samym szersze zrozumienie badanego zjawiska (Dewaele, 2008). Ilościowa część kwestionariusza, skupia się na osobowości i inteligencji emocjonalnej 140 badanych osób oraz ich biegłości, pisemnej i ustnej, w zakresie języka drugiego. Należy wspomnieć, że umiejętności te mierzono na podstawie wyników z egzaminów maturalnych, które są ustandaryzowane, obiektywne i identyczne dla wszystkich biorący udział w badaniu. Biegłość językową mierzono również na podstawie ocen, które uczestnicy badania uzyskali podczas zajęć z praktycznej znajomości języka angielskiego w zakresie gramatyki, pisania oraz zintegrowanych umiejętności rozumienia i konwersacji, a także na podstawie preferencji dotyczących nabywania w języku drugim umiejętności czytania, pisania, słuchania, mówienia, ale także gramatyki, słownictwa, pisowni i wymowy. Różnorodność tycząca się pomiaru biegłości w języku obcym miała na celu szersze spojrzenie na potencjalną rolę osobowości i inteligencji emocjonalnej w odniesieniu do akwizycji języka drugiego biorąc pod uwagę zarówno obiektywną ocenę biegłości w tym języku, jak i subiektywne spostrzeżenia badanych dotyczące preferencji związanych z przyswajaniem różnych umiejętności jak i podsystemów języka. Część jakościową wprowadzono natomiast w celu lepszego zrozumienia badanych ilościowo procesów. Składała się ona z pytania otwartego mającego na celu zgromadzenie informacji dotyczących najtrudniejszych aspektów nauki języków obcych.

Rozdział czwarty przedstawia wyniki statystycznej analizy danych dotyczących potencjalnej roli osobowości i inteligencji emocjonalnej w procesie akwizycji języka obcego. Podczas analizy statystycznej, oprócz ogólnego poziomu biegłości w języku drugim, brano również pod uwagę umiejętności językowe, takie jak mówienie, pisanie, słuchanie, czytanie, ale także gramatykę, słownictwo, pisownię i wymowę. Uwzględniono także różne rodzaje narzędzi badawczych, które obejmowały obiektywny i ustandaryzowany pomiar ustnej i pisemnej biegłości w języku obcym, ale też wyniki uzyskane podczas zajęć koncentrujących się na gramatyce, pisowni i zintegrowanych umiejętnościach rozumienia i konwersacji w

języku drugim, a także preferencjach dotyczących nabywania wszystkich wymienionych wcześniej umiejętności i podsystemów języka. Jest to o tyle ważne, że różne cechy osobowości i inteligencji emocjonalnej były w niniejszym badaniu związane z biegłością w języku obcym w zależności od rodzaju użytego narzędzia badawczego. Podkreśla to fakt, że w tej samej grupie badanych możemy uzyskać odmienne wyniki dotyczące się tych samych zmiennych w zależności od użytych narzędzi badawczych (bardziej obiektywnych i ustandaryzowanych czy tych subiektywnych, opartych na preferencjach badanych). Wyniki badania pokazały, że związek pomiędzy cechami osobowości i inteligencji emocjonalnej a akwizycją języka obcego jest bardzo złożony. Zauważono, że w procesie uczenia się języka drugiego osobowość wpływa zarówno na zmienne poznawcze, jak i afektywne. Przegląd wcześniejszych publikacji, jak i wyniki niniejszego badania pokazały, że procesy poznawcze obejmujące różne formy przetwarzania informacji (Ellis, 1994), podobnie jak procesy afektywne, które obejmują między innymi motywację i lęk (Ehrman, Leaver i Oxford, 2003), mogą być zależne od cech osobowościowych, co z kolei nie pozostaje bez znaczenia podczas samego procesu uczenia się języka obcego. Kolejną ważną rzeczą, na którą warto zwrócić uwagę, jest fakt, że wyniki przeprowadzonych analiz statystycznych wskazują na pewne zależności pomiędzy poszczególnymi cechami osobowościowymi a niektórymi aspektami akwizycji języka drugiego. Wykazano, że Ekstrawersja i Otwartość na doświadczenie są pozytywnie skorelowane z mówieniem w języku obcym, podczas gdy Sumienność jest skorelowana z preferencjami badanych dotyczącymi przyswajania takich umiejętności i podsystemów języka drugiego jak pisanie, czytanie, gramatyka czy pisownia. Jednocześnie, Ekstrawersja była ujemnie skorelowana z pisemną częścią egzaminu maturalnego, gramatyką oraz preferencjami dotyczącymi nauki czytania w języku obcym, co sugeruje, że introwertycy osiągają wyższe wyniki w wymienionych aspektach akwizycji języka drugiego. Jeśli chodzi o EI, była ona wraz z takimi cechami jak Dobrostan i Towarzystwość związana z preferencjami dotyczącymi nabywania umiejętności mówienia w języku obcym. Można zatem wnioskować, że cechy inteligencji emocjonalnej mają wpływ na mówienie w języku obcym, ale tylko gdy pod uwagę bierzemy preferencje osób badanych dotyczące się akwizycji umiejętności i podsystemów języka. Konsekwentnie, można stwierdzić, że profil osobowości ucznia może być powiązany z preferencjami dotyczącymi nabywania określonych umiejętności w języku obcym, a co za tym idzie, mieć pewien wpływ na wyniki biegłości w tymże języku.

Rozdział piąty koncentruje się na analizie odpowiedzi na pytanie otwarte, które miało na celu zebranie opinii badanych dotyczących najtrudniejszego aspektu akwizycji języka obcego. Wyniki analizy pokazały, że dla prawie wszystkich badanych, bez względu na poziom biegłości językowej, najtrudniejsza jest komunikacja w języku obcym. Bardziej szczegółowa analiza pozwoliła na wyłonienie dwóch głównych kategorii związanych z potencjalnymi problemami w posługiwaniu się w mowie językiem obcym. Były to Biegłość językowa (58%) oraz Lęk językowy (30,4%). Osoby badane jasno wskazywały też na szereg bardziej szczegółowych aspektów komunikacji w języku obcym, które sprawiają im najwięcej problemów. Wśród nich znalazły się problemy związane z ograniczonym zasobem słownictwa w języku obcym, problemy związane ze zrozumieniem swojego rozmówcy, brak biegłości językowej, problemy z gramatyką, problemy z akcentem i wymową, problemy z „przestawieniem się” na język angielski, brak umiejętności jasnego wyrażania się w języku

obcym, wysoki poziom stresu generowany przez sytuacje komunikacyjne w języku obcym, niska samoocena czy strach przed popełnianiem błędów. Oprócz wyżej wspomnianych analiz wszystkie odpowiedzi na pytania otwarte były dodatkowo analizowane biorąc pod uwagę cechy osobowości i inteligencję emocjonalną badanych. Wyniki te są o tyle interesujące, że zauważono pewne zależności związane z typem osobowości a zgłaszanymi problemami w zakresie komunikacji w języku obcym. Odnotowano znaczące różnice w odpowiedziach na pytanie otwarte w grupie osób, które uzyskały wysoki lub niski wynik w zakresie takich cech osobowości jak Ekstrawersja, Otwartość na doświadczenie, Sumienność, Ugodowość i Neurotyzm, a także cechach EI takich jak Samokontrola, Towarzyskość i globalna cecha Inteligencja emocjonalna. We wszystkich wspomnianych przypadkach osoby te postrzegały problemy związane z komunikacją w języku obcym w zupełnie inny sposób, skupiając się na odmiennych aspektach tejże komunikacji, które jednocześnie były zgodne z osobowością badanych. Można zatem stwierdzić, że osobowość może odgrywać kluczową rolę zarówno w procesie oceny jak i reakcji na potencjalne problemy pojawiające się podczas procesu akwizycji języka obcego.

Ostatni rozdział zawiera podsumowanie wyników badania oraz odniesienie ich do literatury zaprezentowanej w teoretycznej części książki. Oprócz podsumowania i omówienia wyników w kontekście pytań i hipotez badawczych odnosi się on również do ograniczeń metodologicznych badania oraz sugestii związanych z potencjalnymi możliwościami dalszych badań w tym zakresie.

Podsumowując, głównym celem przedstawionych powyżej prac wchodzących w skład osiągnięcia naukowego było zbadanie roli osobowości i inteligencji emocjonalnej zarówno w użyciu języka obcego jak i w procesie jego przyswajania. Wielowymiarowość prezentowanych badań pokazuje, że, mimo tego, iż osobowość i EI ma wpływ zarówno na użycie języka jak i jego przyswajanie, to wpływ ten jest zależny od wspomnianego wczesnej kontekstu językowego. Inne cechy wyszły na pierwszy plan podczas analizy przeprowadzonej w środowisku imigracyjnym, a zupełnie inne podczas analizy tychże w kontekście nauki języka drugiego w kraju ojczystym, tj. w sposób bardziej kontrolowany i usystematyzowany. Niemniej jednak, niektóre z cech osobowości takie jak Otwartość czy Ekstrawersja, wydają się mieć wpływ na posługiwanie się językiem obcym w obu wspomnianych kontekstach. Wyniki przedstawionych badań sugerują, że rola osobowości i inteligencji emocjonalnej w procesie uczenia się i posługiwania językiem obcym jest ważna, ale jest też niezwykle skomplikowana. Aby móc w pełni zrozumieć wpływ osobowości na wspomniane powyżej procesy należy skupić się na poszczególnych aspektach z uwzględnieniem kontekstu w którym język drugi jest przyswajany i używany.

Wykaz przywołanych prac:

- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1989). *The NEO-PI/NEO-FFI manual supplement*. Odessa, FL.: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P. T., Jr., & McCrae, R. R. (1992a). *NEO PI-R professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992b). Four ways five factors are basic. *Personality and*

- Individual Differences*, 13, 653–665.
- Dewaele, J.-M. (2009). “Individual differences in Second Language Acquisition”. In *The New Handbook of Second Language Acquisition*, W. C. Ritchie and T. K. Bhatia (Eds.), 623–646. Bingley (UK): Emerald.
- Dewaele, J.-M. (2011). Reflections on the emotional and psychological aspects of foreign language learning and use. Special Issue of *Anglistik*, 22(1), 23–42.
- Dewaele, J.-M. (2012). Psychological factors in second language acquisition. In J. Herschensohn & M. Young-Scholten (Eds.), *The Cambridge handbook of second language acquisition* (pp. 159–179). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dewaele, J.-M., & Furnham, A. (1999). Extraversion: the unloved variable in applied linguistic research. *Language Learning*, 49, 509–544.
- Dewaele, J.-M., & Furnham, A. (2000). Personality and speech production: A pilot study of second language learners. *Personality and Individual Differences*, 28, 355–365.
- Dewaele, J.-M., and A. Pavlenko. (2001-2003). *Web questionnaire bilingualism and emotions*. London: University of London.
- Dörnyei, Z., & Ryan, S. (2015). *The psychology of the language learner revisited*. New York: Routledge.
- Ehrman, M., Leaver, B., & Oxford, R. L. (2003). A brief overview of individual differences in second language learning. *System*, 31, 313–330.
- Ellis, R. (1994). *The study of second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Eysenck, H. J. (1979). *The structure and measurement of intelligence*. New York: Springer-Verlag.
- Eysenck, H. J. (1990). Biological dimensions of personality. In L. A. Pervin (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research*, 244-276. New York: Guilford.
- Freed, B. (1995). *Second language acquisition in a study abroad context*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Hoffman, E. (1998). *Lost in translation: A life in a new language*. Vintage: London.
- Hull, P.V. (1990). *Bilingualism: Two languages, two personalities?* Unpublished PhD thesis Berkeley: University of California.
- Kinginger, C. (2008). Language learning in study abroad: Case studies of Americans in France. *Modern Language Journal* 92, 1-124.
- Koven, M. (1998). Two languages in the self/the self in two languages: French- Portuguese verbal enactments and experiences of self in narrative discourse. *Ethos* 26 (4). 410-455.
- MacIntyre, P. D. (2007). Willingness to communicate in the second language: Understanding the decision to speak as a volitional process. *Modern Language Journal*, 91, 564–576.
- MacIntyre, P. D. & Charos, C. (1996). Personality, attitudes, and affect as predictors of second language communication. *Journal of Language and Social Psychology* 15, 3–26.
- MacIntyre, P. D., Clement, R., Dörnyei, Z. & Noels, K. A. (1998). Conceptualizing willingness to communicate in a L2: A situational model of L2 confidence and affiliation. *Modern Language Journal* 82, 545–562.
- MacIntyre, P. D., Clement, R. & Noels, K. A. (2007). Affective variables, attitude and personality in context. In *French Applied Linguistics*, D. Ayoun (Ed.), 270–298. Amsterdam: Benjamins.
- Maczak, K. & Knopp, A. (2013). *Znaczenie inteligencji emocjonalnej w życiu człowieka*. Warszawa: Liberi Libri
- Ożańska-Ponikwia, K. (2013). Emotions from a bilingual point of view. Personality and emotional intelligence in relation to perception and expression of emotions in the L1 and L2. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Ożańska-Ponikwia, K., & Dewaele, J. M. (2012). Personality and L2 use: The advantage of being openminded and self-confident in an immigrant context. *EUROSLA Yearbook*, 12,

112–134.

- Panayiotou, A. (2004). Switching codes, switching code: Bilinguals' emotional responses in English and Greek. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 25, 124–39.
- Pavlenko, A. (2006). Bilingual selves. In *Bilingual minds: Emotional experience, expression, and representation*, ed. A. Pavlenko, 1–33. Clevedon: Multilingual Matters.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*, 15, 425–448.
- Ramirez-Esparza, N., S.D. Gosling, V. Benet-Martinez, J.P. Potter, & J.W. Pennebaker. (2006). Do bilinguals have two personalities? A special case of cultural frame switching. *Journal of Research in Personality* 40 (2), 99–120.
- Regan, V., Howard, M. & Lemee, I. (2009). *The Acquisition of Sociolinguistic Competence in a Study Abroad Context*. Bristol/Toronto: Multilingual Matters.
- van Daele, S. (2005). The effect of extraversion on L2 oral proficiency. *CIRCLE of Linguistics Applied to Communication/CÍRCULO de Lingüística Aplicada a la Comunicación* (clac), 24, 91–114.
- Wierzbicka, A. (1992). *Semantics, culture and cognition: Universal human concepts in culture specific configurations*. New York: Oxford University Press.
- Wakamoto, N. (2000). Language learning strategy and personality variables: Focusing on extraversion/introversion. *IRAL: International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 38, 71–92.
- Wakamoto, N. (2009). *Extroversion/introversion in foreign language learning: Interactions with learner strategy use*. Bern, Germany: Peter Lang.
- Wilson, R.J. (2008). 'Another language is another soul': *Individual differences in the presentation of self in a foreign language*. Unpublished doctoral dissertation. Birkbeck College, University of London.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.

Zainteresowania naukowo-badawcze habilitantki można podzielić na cztery główne nurty: rola osobowości i inteligencji emocjonalnej w procesie posługiwania się językiem obcym i jego przyswajania (opisany powyżej jako osiągnięcie naukowe), postrzeganie i wyrażanie emocji w języku pierwszym i drugim, procesy związane z dwujęzycznością, komunikacją i akulturacją w kontekście środowisk imigracyjnych oraz, jako ostatni nurt, procesy pedagogiczne ułatwiające nauczanie i uczenie się języka. Zostaną one omówione pokrótce wraz ze wskazaniem publikacji związanych z każdym z powyższych obszarów.

Postrzeganie i wyrażanie emocji w języku pierwszym i drugim

Pierwszy obszar to kontynuacja tematu podjętego w pracy doktorskiej, czyli postrzegania i wyrażania emocji przez osoby dwujęzyczne, w skład którego wchodzi książka oparta na doktoracie, oraz pięć artykułów opublikowanych w zagranicznych i krajowych czasopismach naukowych:

1. Ożańska-Ponikwia, K. (2012). Emotional expression in a foreign language. What factors influence the choice of a non-native language while expressing emotions? *Linguistica Silesiana*, 33, 201–218. [ERIH; 15 pkt.]

2. Ożańska-Ponikwia, K. (2013). *Emotions from a Bilingual Point of View. Personality and Emotional Intelligence in Relation to Perception and Expression of Emotions in the L1 and L2*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, str. 185. ISBN: 978-1-4438-4532-8.
3. Ożańska-Ponikwia, K. (2015). Learning to express emotions in a foreign language. Is the L2 proficiency the most important factor in emotional expression in the second language? *Journal of Interdisciplinary Philology* 1, 38-49.
4. Ożańska-Ponikwia, K. (2016). The influence of immersion in the L2 culture on perception of the L1 culture-specific emotion of *tęsknota*. *The International Journal of Bilingualism*, 20 (2), 116-132. [WoS; IF: 0.974; 35pkt.]
5. Ożańska-Ponikwia, K. (2017). Are women more emotionally skilled when it comes to expression of emotions in the foreign language: gender, emotional intelligence and personality traits in relation to emotional expression in the L2. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 20 (5), 529-541. [WoS i ERIH; IF: 1.765; 35pkt.]
6. Ożańska-Ponikwia, K. (2017). Emotions and Bilingualism-Perception of *I love you* vs. *Kocham Cię* by Polish-English bilinguals. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, DOI: 10.1080/13670050.2016.1270893; 1-13. [WoS i ERIH; IF: 1.765; 35pkt.]

Publikacje tu przytoczone podsumowują i przybliżają zainteresowania badawcze, które zostały zainicjowane podczas pracy doktorskiej. Książka *Emotions from a Bilingual Point of View. Personality and Emotional Intelligence in Relation to Perception and Expression of Emotions in the L1 and L2* jest oparta w całości na pracy doktorskiej, która skupiła się na roli osobowości i inteligencji emocjonalnej w postrzeganiu i wyrażaniu emocji w języku pierwszym i drugim. Natomiast pozostałe publikacje są rozwinięciem tychże zainteresowań, które ewoluowały w dwóch głównych kierunkach. Pierwszy z nich obejmuje postrzeganie uwarunkowanych kulturowo emocji takich jak *tęsknota*, czy też pomiar nacechowania emocjonalnego w wyrażeniach takich jak *I love you* czy *Kocham Cię* wśród osób dwujęzycznych zamieszkujących kraje anglojęzyczne, z kolei drugi skupił się na czynnikach, które mogą mieć potencjalny wpływ na sam proces wyrażania emocji w języku obcym. Analiza danych wykazała wyraźne różnice w percepcji emocji (*tęsknota*) oraz nacechowania emocjonalnego zwrotów *Kocham Cię* i *I love you* wśród badanych, którzy nigdy nie zamieszkiwali krajów anglojęzycznych a tymi, którzy byli zanurzeni w kulturze i używali języka angielskiego na co dzień. Wyniki pokazały również, że nawet jeżeli percepcja emocjonalność zwrotu *Kocham Cię* była zdecydowanie silniejsza w języku pierwszym to wraz z długością pobytu w kraju anglojęzycznym percepcja tego samego zwrotu w języku angielskim znacznie wzrosła osiągając poziom podobny do tego w języku pierwszym badanych. Wykazano również, że socjalizacja i częstotliwość posługiwania się językiem drugim były głównymi predyktorami wyrażania emocji w tymże języku. Wyniki te sugerują, że proces socjalizacji, ale także poziom biegłości w języku obcym jak i jego częste użycie mogą być kluczowymi czynnikami decydującym o pomyślnej komunikacji emocji w języku obcym. Jednocześnie, wskazano także, że takie cechy osobowości i inteligencji emocjonalnej

jak Ekstrawersja, Otwartość, Ugodowość oraz Empatia są bardzo silnie związane z wyrażaniem emocji w języku obcym.

Warto nadmienić, że badania nad czynnikami osobowymi w odniesieniu do emocji zapoczątkowały zainteresowania badawcze habilitantki związane najpierw z posługiwaniem się językiem obcym w kontekście imigracyjnym a następnie w kontekście klasy szkolnej, które zostały szczegółowo opisane powyżej jako osiągnięcia naukowe.

Procesy związane dwujęzycznością, komunikacją i akulturacją w kontekście środowisk imigracyjnych

Drugi obszar związany jest również z dwujęzycznością, choć tym razem główny nacisk jest położony na procesy związane z komunikacją i akulturacją (bez uwzględniania wyrażania emocji czy czynników psychologicznych). W jego skład wchodzi cztery rozdziały w monografiach wieloautorskich, jeden artykuł w czasopiśmie naukowym oraz dwie książki pod redakcją:

1. Ożańska-Ponikwia, K. (2012). The importance of the cultural awareness while acquiring a second language or becoming bilingual [w] P.Stankovska, M.Wtorowska and J.Pallay (red.) *Individualna in kolektivna dvojezičnost*, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 196-207
2. Ożańska-Ponikwia, K. (2015). Cross-cultural communication and bilingualism : the influence of immersion in the L2 culture on self-perceived L2 proficiency and L2 use [w] K. Ożańska-Ponikwia and B. Loranc-Paszyk (red.) *Cross-cultural perspectives on bilingualism and bilingual education*, Bielsko-Biała : Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, 11-38.
3. Ożańska-Ponikwia, K. (2015). Building a global community. Acculturation process in the immigrant context [w] K. Ożańska-Ponikwia and J. Pacuła (red.) *W kontakcie*. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, 103-118
4. Ożańska-Ponikwia, K. (2016). Code-switching practices among immigrant Polish L2 users of English. *Theory and Practice of Second Language Acquisition* 1, 1-18.
5. K. Ożańska-Ponikwia i J. Pacuła (red.) (2015). *W kontakcie*. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, 126, ISBN:978-83-65182-38-8.
6. K. Ożańska-Ponikwia i B. Loranc-Paszyk (red.) (2015). *Cross-cultural perspectives on bilingualism and bilingual education*, Bielsko-Biała : Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, 153, ISBN: 978-83-65182-05-0.
7. Ożańska-Ponikwia, K. (2016). A bilingual perspective on cross-cultural differences in self-other referents in Polish and English [w] M. Jesenšek (red.) *Rojena v narečje* : akademikinji prof. dr Zinki Zorko ob 80-letnici. Maribor : Mednarodna založba Oddelka za slovanske

jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, 708-717.

Wymienione powyżej publikacje skupiały się przede wszystkim na procesie komunikacji jak i akulturacji w kontekście migracyjnym. We współczesnym, zglobalizowanym, wielokulturowym i wielojęzycznym świecie ludzie cały czas migrują, w wyniku czego społeczności, do których należą, również ulegają ciągłym zmianom. Jednym z głównych czynników mogących mieć wpływ na proces adaptacji czy akulturacji jest znajomość języka danej społeczności, który często różni się znacznie, również jeżeli chodzi o normy komunikacyjne, od języka pierwszego imigrantów. W związku z tym, zarówno kompetencje językowe, socjolingwistyczne jak i postrzeganie danej kultury oraz chęć komunikacji w języku obcym mogą mieć istotny wpływ na adaptację i akulturację. Wyniki badań nad powyższymi procesami w środowisku polskich imigrantów mieszkających w Anglii i Irlandii zawarte w wymienionych powyżej publikacjach sugerują, że długość pobytu, preferencje językowe badanych oraz częstotliwość i intensywność użycia języka obcego mają istotny wpływ na proces adaptacji i akulturacji. Należy również nadmienić, że długość pobytu w kraju obcojęzycznym ma również istotny wpływ na samoocenę biegłości w języku drugim, częstotliwość jego użycia, jak i postrzeganie oraz nastawienie do kultury kraju w którym przebywają badani.

Procesy pedagogiczne ułatwiające nauczanie i uczenie się języka

Ostatni obszar związany z zainteresowaniami naukowo-badawczymi habilitantki, skupiający się na procesach mogących ułatwić uczenie się i nauczanie języka, jest stosunkowo nowy i obejmuje trzy artykuły w czasopismach naukowych oraz jedną książkę pod redakcją:

1. Ożańska-Ponikwia, K. (2015). The role of mnemonics in the process of L1 and L2 language learning. *Zeszyty naukowe Wyższej Szkoły Humanitas Pedagogika*, 10, 91-100. [lista ministerialna B; 7 pkt.]
2. Ożańska-Ponikwia, K. (2016). Tomatis auditory stimulation and learning difficulties – an overview of recent studies. *Konteksty Pedagogiczne*, 2 (7), 39-45. [lista ministerialna B; 4 pkt.]
3. Ożanska-Ponikwia. K. (2017). Positive psychology in the classroom setting from the point of view of the pre-service teachers. *Konteksty Pedagogiczne*, 2 (9), 49-57. [lista ministerialna B; 4 pkt.]
4. K.Ożańska-Ponikwia (Ed.) (2017) *Konteksty Pedagogiczne*, 9/ 2017.

Publikacje wyszczególnione w tym obszarze są odzwierciedleniem zainteresowań habilitantki metodami i technikami, które mają na celu poprawę komunikacji i procesu uczenia się w środowisku szkolnym, jednocześnie mając na uwadze tworzenie pozytywnego i sprzyjającego środowiska, w którym uczniowie mogą się rozwijać. Nawiązują one do czynników, które mogą pomóc uczniom w adaptacji i poprawnym funkcjonowaniu w

środowisku szkolnym, a także w procesie uczenia się, który powinien być spersonalizowany i dostosowany do ich potrzeb, ale przede wszystkim motywujący do dalszej pracy i dający poczucie odniesienia sukcesu. Habilitantka nawiązuje tutaj również do różnych aspektów psychologii pozytywnej. Wyniki analizy danych jakościowych pochodzących z wywiadów z przyszłymi nauczycielami, przeprowadzonymi w celu poznania czynników o kluczowym z ich punktu widzenia znaczeniu podczas nauczania języka obcego, wykazała, że większość kategorii wymienionych przez badanych była bezpośrednio związana z psychologią pozytywną. Pokazuje to więc, że przyszli nauczyciele języków obcych mają pełną świadomość, że wytworzenie pozytywnego środowiska szkolnego może mieć kluczowy wpływ na proces nauczania i uczenia się języka obcego.

Obecnie zainteresowania badawcze habilitantki skupiają się głównie na roli osobowości i inteligencji emocjonalnej w procesach towarzyszących akwizycji języka obcego oraz posługiwaniu się nim w kontekście wymiany akademickiej Erasmus+. Wraz z dr Angelicą Carlet z Universitat Internacional de Catalunya koordynuje ona projekt badawczy dotyczący wpływu osobowości i EI na posługiwanie się językiem drugim w kontekście wymiany akademickiej, który został sfinansowany w ramach Short Term Scientific Mission (STSM) przez Europejski Program Współpracy Naukowo-Technicznej COST Association. Dodatkowo, jest również wykonawcą w projekcie koordynowanym przez Panią prof. Rosamon Michell (University of Southampton) dotyczącym tożsamości językowej w kontekście wymiany akademickiej Erasmus+.

Podsumowanie

Od uzyskania stopnia doktora habilitantka opublikowała 2 książki, była współredaktorką 2 monografii wieloautorskich oraz redaktorką numeru czasopisma *Konteksty pedagogiczne*. Ponadto, opublikowała 7 rozdziałów w monografiach wieloautorskich oraz 10 artykułów naukowych, z których 4 znajdują się na liście ministerialnej A i 4 na liście ministerialnej B. Jej dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych liczy łącznie, zgodnie z wykazem punktacji publikacji naukowych Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 232 punkty. Prace habilitantki od 2011 roku były cytowane 13 razy według bazy Web of Science, 22 razy według bazy Scopus oraz 137 razy według Publish or Perish, a jej obecny index Hirsha wynosi 1 według bazy Web of Science, 2 według bazy Scopus oraz 5 według Publish or Perish. Z kolei sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania wynosi 5, 216. Dodatkowo, na przełomie ostatnich siedmiu lat, aktywnie popularyzowała wyniki swoich badań biorąc udział w 19 krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych (m.in. *International Conference On Foreign/Second Language Acquisition, Bloomsbury Round Table on Communication, Cognition and Culture: Multilingualism, Multiculturalism & Emotion, EUROSLA - Conference of the European Second Language Association, Conference of the Polish Association for the Study of English*). W latach 2012-2018 recenzowała również 22 artykuły do renomowanych czasopism międzynarodowych i krajowych (m.in. dla *Journal of Multilingual and Multicultural Development, International Journal of Bilingual Education*

and Bilingualism, Bilingualism: Language and Cognition, International Journal of Bilingualism, International Journal of Multilingualism, ReCALL, British Journal of Educational Technology, Journal of Language, Identity and Education, SAGE Open, SYSTEM, Study Abroad Research in Second Language Acquisition and International Education, Studies in Second Language Learning and Teaching, The Service Industries Journal, International Journal of Language and Culture, International Journal of Intercultural Relations, British Journal of Educational Psychology) oraz sporządziła recenzje wydawniczą monografii dla Springer Publishing House. Od 2016 roku habilitantka jest redaktorem językowym w czasopiśmie *Konteksty Pedagogiczne*, a od 2017 członkiem rady redakcyjnej wydawnictwa *Cambridge Scholars Publishing* (panel: językoznawstwo stosowane). Bierze także czynny udział w zagranicznych projektach naukowych oraz jest członkiem komitetu zarządzającego dwóch Akcji Europejskiego Programu Współpracy Naukowo-Technicznej COST Association (COST Action CA15130: *Study Abroad Research in European Perspective*, zaplanowanej na lata 2016-2020 oraz COST Action CA17127: *Building on scientific literacy in evolution towards scientifically responsible Europeans*, zaplanowanej na lata 2018-2022).

K. Osnińska-Ponikwia